

Modernisering av viltloven - innspill

Proessen med å modernisere viltloven har allerede pågått i 2,5 år. NJFF ser det som positivt at departementene nå gjennomførte en ny innspillsrunde som et ledd i lovrevisjonen. Vi vil gi uttrykk for at våre erfaringer så langt tilsier at en så vidt omfattende og komplisert revisjon av en lov burde ha vært gjennomført med bruk av et eget lovutvalg. Vi er samtidig innforstått med at dette ikke er aktuelt nå, og at vi har tro på at departementene vil legge opp til en mer åpen og involverende prosess videre utover.

Når viltloven nå moderniseres, er det viktig at den nye loven står seg over flere tiår. Dette forutsetter at viktige prinsipper forankres i loven med nødvendige hjemler til å fastsette detaljerte bestemmelser i forskrifter. Det gir en mer fleksibel lov med muligheter for å blant annet gjøre nødvendige tilpasninger til samfunnsutviklingen, og den teknologiske utviklingen underveis. Forskriftshjemlene bør i hovedsak legge opp til at Miljødirektoratet og/eller statsforvalter fastsetter forskrifter. Loven angir retningen, mens faglige vurderinger legges til grunn for utforming av de konkrete bestemmelsene i forskriftene innenfor lovens rammer. Myndigheten til å fastsette forskrift bør kun i enkelte tilfeller ligge i departementet.

På generelt grunnlag er det viktig at et fremtidig regelverk har en god sammenheng mellom lov og forskrifter. Det må være enkelt og forståelig og det må ha som utgangspunkt at jegere og andre skal kunne forholde seg til lov og forskrift når de skal sette seg inn hva som gjelder når de skal drive med jakt, felling, fangst og ettersøk. Det kan ikke forventes at folk flest skal måtte lese gjennom kommentarer til regelverket eller annet for å få oversikt over hvilke bestemmelser som gjelder.

Hvilket behov er det for regler om ettersøk?

Samfunnet stiller krav om human jaktutøvelse, noe som er et viktig premiss for den brede aksepten for jakt, felling og fangst i befolkningen. Det er av avgjørende betydning at man også i fremtiden legger opp til at jakten skal utøves på en god måte i tråd med kravet om human jaktutøvelse.

Ettersøk er en viktig del av kravet om human jaktutøvelse. Dagens lov sier lite om ettersøk utover å ha en hjemmel for å fastsette krav om bruk av ettersøkshund i § 26 nr. 3 om at det kan fastsettes bestemmelser i forskrift om bruk av ettersøkshund. Bestemmelsene om ettersøk etter elg, hjort og rådyr har en viktig betydning i dag, og i tillegg er omfanget av det offentlige ettersøket etter sykt og skadet vilt stort. Dette tilsier at det bør være egne bestemmelser om ettersøk i viltloven.

I 1991 ble det innført krav om tilgang til godkjent ettersøkshund ved jakt på elg, hjort og rådyr. Kravet trådte i kraft i 1994. Dagens bestemmelser om ettersøk, både jaktlig ettersøk og offentlig ettersøk, er i stor grad knyttet til krav til om godkjenning av og bruk av ettersøkshund.

NJFF mener at det er hensiktsmessig å samle alle bestemmelser om ettersøk, også ettersøk av store rovdyr, i viltloven. NJFF vurderer det derfor som naturlig at bestemmelser om bruk av hund til ettersøk legges inn under et eget kapittel i loven om bruk av hund. Dette omhandler vi nærmere nedenfor i avsnittet om bruk av hund til jakt. Et slikt kapittel bør inneholde bestemmelser om all bruk av hund til jakt og ettersøk, og inneholde hjemler til å fastsette nødvendige forskrifter. Skillet mellom jaktlig og offentlig ettersøk bør også konkretiseres, og det bør utarbeides en egen forskrift for det som omhandler offentlig ettersøk. Reglene om jaktlig ettersøk kan som i dag ligge i

utøvelsesforskriften. Dette vil bidra til et mer oversiktlig regelverk, og vil markere et nødvendig skille mellom disse to formene for ettersøk.

Det er også viktig at et nytt regelverk følges opp med nasjonale veiledere for både jaktlig og offentlig ettersøk som alle parter lett kan benytte som et oppslagsverk. For å sikre en nødvendig og god forankring, bør alle involverte instanser og etater som berøres av offentlig ettersøk involveres i prosessen med å utarbeide veilederne, eksempelvis Miljødirektoratet, Jernbaneverket, Vegvesenet, Politiet, Mattilsynet og representant for kommunene. Slike veiledere vil være et bidrag til større rolleforståelse mellom partene. Ved offentlig ettersøk vil det også gjøre kommunene mer bevisst sitt ansvar og sine plikter overfor ettersøksjegeren.

Det bør stilles krav til at fører av ettersøkshund er registrert i jegerregisteret, da det er en klar styrke for ettersøket at føreren i ettersøksekvipasjen er jeger. En jeger vil kunne gjennomføre hele ettersøket inkludert eventuell avliving av det aktuelle dyret, noe som forutsetter at vedkommende oppfyller de offentlige kravene til jakt på hjortevilt.

Når det gjelder organiseringen av det offentlige ettersøket, er det viktig å legge betydelig vekt på god rolleforståelse. Dette for å unngå at man har ulike hatter og blir sittende på flere sider av bordet dersom ettersøket får et etterspill, og for å sikre og ivareta hensynet til både ettersøksjegeren og ettersøkshunden. I veilederen for offentlig ettersøk bør det blant annet komme tydelig frem at det er tillatt å slippe ettersøkshunden løs. Det må også være opp til den offentlige ettersøksjegeren å vurdere behovet for å bruke hund når snømengden er så stor at det er praktiske begrensninger som gjør det vanskelig eller unødvendig å bruke hund.

Se for øvrig innspill om bruk av hund til jakt og ettersøk nedenfor.

Skille mellom jakt og ettersøk

NJFF ønsker videre at et skille mellom jakt og ettersøk fremgår klart av loven. Dette bør defineres slik at ettersøket starter når skuddet er avfyrt og man ikke umiddelbart kan konstatere at dyret har falt. Ettersøk er en forlengelse av en jaktsituasjon, men der hensynet til muligheter for å få til en rask avliving av det påskutte viltet tilsier at det må være rom for å benytte virkemidler utover de som kan benyttes i en jaktsituasjon.

Dagens bestemmelser om bruk av kunstig lys til ettersøk av hjortevilt og bruk av motor til ettersøk av sjøfugl er eksempler på den type virkemidler. En egen bestemmelse om ettersøk bør også være en konkretisering av kravet om human jaktutøvelse og understreke at alle har en plikt til å forsikre seg om at påskutt vilt som ikke faller umiddelbart er såret eller om det var bomskudd. For hjortevilt vil dette også være en naturlig bestemmelse sett i sammenheng med forfølgingsretten.

Da endringene som åpnet for bruk av kunstig lys i forbindelse med ettersøk av påskutt hjortevilt ble vedtatt i 2016 foretok Miljødirektoratet en vurdering av grensegangen mellom jakt og ettersøk. Miljødirektoratet la følgende til grunn for praktiseringen rundt bruk av kunstig lys til ettersøk av påskutt hjortevilt:

«Viltloven § 20 tredje ledd fastslår at bruk av kunstig lys i jaktøyemed er forbudt. Dette lovforbudet gjelder alle faser av ordinær jaktutøvelse og felling, unntatt ettersøk av påskutt hjortevilt. Med ettersøk menes søket som finner sted dersom man ikke finner det påskutte dyret gjennom den umiddelbare undersøkelsen av og rundt skuddstedet. Jegerne må først

undersøke skuddplassen uten bruk av lys, med tanke på å finne indikasjon på om dyret er dødelig såret. Det må også letes langs fluktretningen med tanke på å finne dyret dødt. Når dette er gjennomført på en tilfredsstillende måte og dyret ikke lar seg finne innenfor den avstanden et dødelig såret dyr forventes å ligge, vil det være snakk om skadeskyting og et ettersøk kan starte.»¹

All erfaring fra praktiske ettersøk etter påskutt vilt, viser at det kan ha avgjørende betydning at verken jegeren eller andre trækker rundt på skuddplassen. Viktig informasjon for ettersøket kan da gå tapt, noe som kan forvanske gjennomføringen av et effektivt ettersøk. Det er også dette som ligger til grunn for alt opplæringsmateriell innenfor ettersøk, og som instruktørene legger stor vekt på ved praktisk utdanning av ettersøksekvipasjer.

NJFF har derfor hele tiden hevdet at det ikke er rimelig å kreve at jegeren skal gjennomføre en umiddelbar undersøkelse av og rundt skuddstedet og langs fluktretningen til det påskutte dyret, uten å kunne benytte lys. Et slikt krav og en slik definisjon av hvor ettersøket starter opp strider mot all erfaring og kunnskap. NJFF mener det er nødvendig å foreta en ny gjennomgang av direktoratets tilnærming til når kunstig lys kan benyttes i forbindelse med jaktlige ettersøk, slik at dette samsvarer bedre med faglige anbefalinger for gjennomføring av ettersøk. Det vil bidra til å gi rammer for at ettersøket starter med de beste forutsetninger for å finne relevant informasjon om hvor dyret er såret og hvordan ettersøket bør legges opp. NJFF mener det bør vurderes om dette bør lov- eller forskriftsfestes.

Krav om tilgang til ettersøkshund ved villsvinjakt

NJFF anmoder om at det også stilles krav om tilgang på ettersøkshund ved jakt på villsvin. Det vil være naturlig ut fra en dyrevelferdsmessig vinkel å stille de samme krav om ettersøkshund ved jakt på villsvin som det vi i dag har for jakt på elg, hjort og rådyr. Dette bør fanges opp gjennom prosessen med modernisering av viltloven.

Er det behov for ytterligere regler om bestandsregulering av høstbart vilt?

Prinsipper for høsting

I dag legger naturmangfoldloven rammer for å kunne åpne for høsting av vilt gjennom jakt, fangst og felling. Naturmangfoldloven stiller krav om best tilgjengelig dokumentasjon for at arten produserer et høstingsverdig overskudd, det skal legges vekt på artens funksjon i økosystemet og eventuell virkning av høsting på det biologiske mangfoldet for øvrig. Videre har naturmangfoldloven også med motiver for høsting som tidligere lå i viltloven; artens betydning for næring eller rekreasjon, høstingstradisjon i det aktuelle området og hvilken skade viltet gjør. Naturmangfoldloven suppleres av bestemmelser i viltloven.

NJFF vil understreke at det fortsatt må være slik at disse rammene skal ligge til grunn når det settes bestandsmål og vurderes hvilke virkemidler som skal benyttes. Hensynet til skadeproblematikk på skog og i landbruket, vilt påkjørsler på vei og jernbane og eventuell annen skade, skal selvsagt også vektlegges i den offentlige viltforvaltningen, både gjennom grunneiersidens engasjement og jegerens praktiske jakt. De ulike hensynene må balanseres mot hverandre, slik at man totalt sett får en god

¹ [Forskrift om utøvelse av jakt felling og fangst med kommentarer, instruksjoner og avtaler s. 22](#)

avveining. Muligheter for skadefelling utenom ordinær jakt er et virkemiddel som er ment å forebygge skadeproblematikk, og som er naturlig å benytte i aktuelle tilfeller.

Myndighet og ansvar innenfor viltforvaltningen er i dag delt mellom ulike nivåer innen offentlig forvaltning (departement, direktorat, statsforvalter, fylkeskommune og kommune), og grunneiere/rettighetshavere og jegere har en sentral rolle sammen med de ulike forvaltningsnivåene. Kommunene skal vedta mål for hjorteviltforvaltningen, mens grunneiere/rettighetshavere skal legge til rette for å nå målene og jegerne skal til syvende og sist effektivere dette og sørge for at forvaltningsmålet nås i praksis.

NJFF vurderer det som uheldig om man endrer på disse grunnleggende rammene når vi i dag har tilstrekkelige virkemidler for bestandsregulering.

Hvordan bør reglene for jaktvåpen og utstyr utformes i en ny lov?

Reglene for jaktvåpen og utstyr i en modernisert viltlov bør i større grad sette teknologinøytrale ytre rammer som kan stå seg over lang tid. Det gir anledning til å tilpasse regelverket til ny teknologi som er aktuell å bruke i jaksammenheng, både når det gjelder våpentyper og utstyr som f.eks. digital optikk.

Eksempler på ytre rammer som NJFF mener bør fastsettes i lov er dagens regler om at det er forbudt å bruke selvskudd eller helautomatisk rifle. Bestemmelsen om at det ved felling av vilt kun kan benyttes skytevåpen med ladning av krutt, mener vi bør revideres. Det vesentlige i loven må være en bestemmelse om at det kun skal brukes skytevåpen som sikrer human jakt (jfr. §19 i dagens lov) – og loven bør ta høyde for andre typer skytevåpen som kan være, eller bli aktuelle ved utøvelse av jakt og felling. En slik teknologinøytral lovbestemmelse vil i seg selv ikke nødvendigvis medføre store praktiske endringer i hvilke våpentyper som er aktuelle for jakt, men gir et fremtidig mulighetsrom. Fastsettelse av tillatte våpen, prosjektiler, og krav til anslagsenergi bør legges til forskrift, eksempelvis ved å videreføre en tilsvarende hjemmel som i dagens viltlov; «*Departementet gir nærmere forskrifter om de skytevåpen og den ammunisjon som det skal være tillatt å bruke under jakt, og om hvordan våpen og ammunisjon skal oppbevares og medbringes under jakt*».

Uklarheter og urimeligheter vedrørende bruk av kunstig lys i dagens viltlov

Det er et absolutt behov for en kraftig modernisering av reglene om bruk av kunstig lys i dagens §20. I ny lov kreves det etter NJFFs syn en definisjon av «kunstig lys», som både er juridisk holdbar, lett å forstå, og som kan stå seg over tid. Dagens bestemmelse om kunstig lys, som i all hovedsak er en lett justert versjon av bestemmelsen i jaktloven fra 1899, stammer fra en analog tidsalder. Alle tidligere lovarbeider har lagt til grunn at «kunstig lys» er lyskilder som sender ut stråling. (I loven fra 1899 var det for øvrig ikke lyset i seg selv som var angitt forbudt i loven, men «Jaktmåter, som fordrer anvendelse av ildslys eller annet kunstig lys, er ikke tillatt».)

Det har over lengre tid vært problematisk at bestemmelsen i viltloven om kunstig lys, uten grunnlag i tidligere lovarbeider, har blitt tolket stadig mer utvidende av bl.a. Miljødirektoratet, til et punkt hvor i praksis all digital bildeteknologi har blitt ansett forbudt (all teknologi som bruker batteri/strøm for å skape bilder). Når forbudet mot bruk av kunstig lys ikke en gang er knyttet opp mot lysforhold, samt at digitalt kamera er noe enhver norsk jeger har i lomma, er det urimelige i en slik tolkning åpenbar.

Tilsvarende gjelder for begrepet i «i jaktøyemed», som er vanskelig å forholde seg til. Det problematiske i begrepet ligger både i hvilke handlinger som regnes som «jaktøyemed», hvem som omfattes (jeger, jaktlag, eller alle som kommuniserer observasjoner til jegeren?), og uklarhetene rundt tidsnærhet til en faktisk jaksituasjon hvor felling er aktuelt. I likhet med begrepet kunstig lys,

er begrepet «i jaktøyemed» modent for revisjon, eller i det minste må innholdet i begrepet defineres tydeligere.

Bruk av kunstig lys må også ses opp mot bestemmelsene om ettersøk, hvor dagens regler som nevnt i tidligere avsnitt i dette innspillet, innebærer et urimelig forbud mot bruk av lys ved skuddplassundersøkelse.

I ny lov må det være et skille mellom «kunstig lys» og moderne bildeteknologi/digital optikk

De siste årenes debatt om kunstig lys, samt Stortingets signaler til departementene i kjølvannet av viltlovsrevisjonen i 2021, peker klart i retning av at elektronisk bildeteknologi, det være seg alt fra digitale kikkerter, videokameraer, fosforbaserte restlysforsterkere og termisk optikk/bildeomvendere mv., må skilles fra kilder som sender ut synlig eller usynlig lys, dvs. strålende lys fra lommelykter, IR-lamper, fakler, bål og bluss osv.

Differensiere på bruk av håndholdt og våpenmontert optikk

Når det gjelder bruk av elektronisk/digital/termisk optikk mv. bør det vurderes om det er grunnlag for å skille på bruk av våpenmontert og håndholdt optikk på jakt. Detaljer om praktisk bruk av alle mulige konkrete elektroniske bildeteknologier, både dagens og fremtidens, er lite egnet for lovbestemmelser. Loven bør derfor suppleres med en tilstrekkelig forskriftshjemmel til å håndtere detaljbestemmelser om bruk av denne type utstyr til ulike formål.

Loven må ta høyde for teknologiutvikling

Det vil være avgjørende for en fungerende lov at bestemmelsene som omhandler bildeteknologi er mest mulig teknologinøytrale, slik at de tar høyde for både dagens og fremtidig teknologi. Det er også viktig at loven ikke setter unødige eller ubegrunnede begrensninger for teknologibruk på jakt, både når det gjelder optikk og annen teknologi. Dagens, og ikke minst fremtidens jegere som har vokst opp i en digital hverdag, vil alltid ønske å ta i bruk nye teknologiske hjelpemidler. Teknologiske hjelpemidler bidrar i ulik grad til mer effektiv jakt, men om vi oppsummerer historien fra 70-80-tallet og frem til nå, mener NJFF at kikkertsikter, jaktradio, GPS-peilere, avstandsmålere osv. først og fremst har egenskaper som bidrar til human og sikker jakt. Jegeropplæringen har i stor grad fulgt denne teknologiutviklingen, med skolering av jegerne i bruk av både tradisjonelt og moderne utstyr. Ny teknologi vil kunne kreve ny kompetanse hos jegerne, og jegeropplæringen vil også videre være sentral i den sammenheng.

Forbud i lov må ha en intensjon og en hensikt For at utstyr eller spesifikk teknologi skal forbys ved lov, må det være en god grunn som tilsier at utstyret vil være i strid med f.eks. hensynet til dyrevelferd, human jakt, forurensning, internasjonale forpliktelser osv.

Jegerne må gis mulighet til å ha stor valgfrihet til å benytte våpentyper og utstyr som bidrar til sikker og human jakt (innenfor de konkrete krav som settes til skytevåpen, prosjektiler, anslagsenergi etc.). NJFF mener ikke at all ny teknologi nødvendigvis skal tillates brukt på jakt, ettersøk, eller til alle jaktformer, men nye lovbestemmelser må ikke ukritisk stenge muligheten for nye skytevåpen og ny teknologi som kan være aktuell å bruke på eller i tilknytning til jakt, fangst og ettersøk.

Andre aktuelle temaer

NJFF vil benytte anledningen til å sette søkelyset på noen andre viktige temaer.

Viltloven vs. naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven omhandler bruk og vern av naturgrunnet med mål om en helhetlig og bærekraftig forvaltning. Loven gir kriterier for å høste av vilt og lakse- og innlandsfisk. Lovens kriterier for høsting av vilt i form av jakt og fangst lå tidligere i viltloven.

Mens naturmangfoldloven er en detaljert og omfattende lov, er viltloven i større grad en fullmaktslov med hjemler for å gi mer detaljerte regler i forskrift. Viltloven tar utgangspunkt i naturmangfoldlovens kriterier for høsting og konkretiserer disse med bestemmelser og rammer for høsting når det gjelder forvaltning av viltartene. NJFF mener at det er riktig at viltloven også i fremtiden forankres i en helhetlig forvaltning av naturgrunnlaget. Ikke minst er dette viktig for en langsiktig og god forvaltning av viltets leveområder, og derved grunnlaget for å ha livskraftige viltbestander som vi kan høste av.

Viltloven med tilhørende forskrifter fungerer som tidligere nevnt som et godt og nokså enkelt tilgjengelig oppslagsverk for jegere. Dette er en funksjon som NJFF er opptatt av å videreføre. Regelverket rundt jakt, felling og fangst er dels svært detaljert, men fremdeles oversiktlig for den enkelte jeger fordi reglene ligger i en egen lov med tilhørende forskrifter. For jaktåret 2021-2022 var det registrert 528 408 jegere. Det er viktig at de opplever at informasjon om reglene er lett tilgjengelige. Det bør derfor unngås at viltloven kun blir en del av et omfattende regelverk for forvaltning av hele naturgrunnlaget.

NJFF vurderer at det er en god balanse mellom viltloven og naturmangfoldloven, og mener at denne bør videreføres med den fordelingen som gjelder i dag.

Viltloven vs. dyrevelferdsloven

I dette avsnittet har NJFF delvis hentet argumentasjon/tekst fra vårt innspill i forbindelse med arbeidet med ny dyrevelferdsmelding, da vi mener dette også er relevant i denne sammenheng.

Kravet om human jaktutøvelse og ivaretagelse av dyrevelferd for viltet har stor betydning for jakta og jegerne. NJFF vil understreke at vi vurderer at utøvelse av jakt, felling og fangst etter gjeldende særbestemmelser i annet lovverk (viltloven med tilhørende forskrifter, naturmangfoldloven, rovviltforskriften mm.), ligger innenfor rammene av gjeldende dyrevelferdslov. Av forarbeidene til dyrevelferdsloven § 20 som omhandler utøvelse av jakt og fangst, fremkommer det at siden krav til human jakt er nedfelt i viltlovgivningen, «... vil som regel de jakt- og fangstmetoder som er lovlige etter viltlovgivningen også være forsvarlige etter dyrevelferdsloven».² NJFF vil understreke at begrepet «beskyttes mot unødige påkjenninger og belastninger» i dyrevelferdsloven § 3 er å betrakte som ivaretatt ved dagens jaktutøvelse. Vi forutsetter at det også i fremtiden skal være mulig å utøve jakt, felling og fangst i tråd med nevnte særbestemmelser, noe som må hensyntas både i forbindelse med ny viltlov og dyrevelferdsmelding.

Dagens viltlov med tilhørende forskrifter har flere bestemmelser som skal ivareta viltet, dets leveområder og velferd. Loven henviser også til naturmangfoldlovens bestemmelser og målet om en god balanse mellom bruk og vern. NJFF kan ikke se at det er en dårlig løsning å ha bestemmelser om ivaretagelse av dyrevelferd i flere lovverk. Bestemmelsene gir gjennomgående en god ramme for å sikre dyrevelferd for viltet i forbindelse med utøvelse av jakt, felling og fangst. Det gjelder blant annet med hensyn til viltlovens grunnleggende krav om human jaktutøvelse og yngletidsfredning, krav til våpen og ammunisjon for å avlive viltet, krav til feller og andre fangstinnretninger, krav om ettersøk og bruk av ettersøkshund mm. For viltlovens del vurderer vi det slik at dette bidrar til å synliggjøre og tilgjengeliggjøre kravene som stilles om dyrevelferd til alle som skal drive med jakt, felling og fangst.

² Ot.prp. nr. 15 (2008-2009) s. 106

Vi er ikke kjent med at det er noen signaler som går i retning av at en slik delt løsning kan medvirke til at dyrevelferd ikke ivaretas på en god måte.

Viltloven er som tidligere nevnt et innarbeidet «oppslagsverk» for jegere flest. Den er enkel, oversiktlig, lett tilgjengelig og retter seg direkte mot en definert målgruppe. Dette taler for at bestemmelsene om human jakt og ivaretagelse av viltets dyrevelferd fremdeles bør ligge samlet i viltloven med henvisninger til annet lovverk.

Samtidig er det viktig at det i verken dyrevelferdsloven, viltloven eller annet lovverk ikke innføres krav som innebærer at dyrevelferden ikke blir mulig å ivareta på annen måte enn å avstå fra høsting eller andre aktiviteter. Gjennom jakt, felling og fangst skal jegeren bestrebe seg på å sette viltets dyrevelferd i høysetet, men det er ingen som kan garantere for at det ikke kan oppstå en situasjon med eksempelvis skadeskyting. Det handler om å redusere risikoen/muligheten for at det oppstår en slik situasjonen til et minimum.

NJFF er en pådriver for at jakt, felling og fangst skal utøves på en god måte, og det legges ned en betydelig innsats på alle nivåer i organisasjonen for å ivareta viltlovens krav om human jaktutøvelse. Blant annet har NJFF et målrettet arbeid for å redusere skadeskyting, og vi tilrettelegger for god våpenopplæring og gode treningsmuligheter for alle jegere for å ivareta formålet om human jakt i viltloven § 19. Vi har også fokus på gode skudd- og jaktsituasjoner for småviltjegere, og på å sikre god tilgang på treningsmuligheter på skytebanene. Gjennom jegerprøveopplæringen er det blant annet fokus på etikk og holdninger som skal hjelpe nye jegere å ta gode og trygge valg under jakt. Lokalforeninger tilbyr i tillegg tilrettelagte skyteopplegg for nye jegere og har tilbud om praktisk jaktopplæring med instruktører innenfor ulike jaktformer. Avslutningsvis vil vi påpeke at jakt på en del arter, som elg, hjort, villrein, og til en viss grad rådyr, er et forvaltningsverktøy for å holde bestandene på et slikt nivå at man reduserer risikoen for unødige lidelser i form av sykdom, vilt påkjørsler mm, samt at bestandene er tilpasset beitegrunnet. Dette bidrar igjen til artenes dyrevelferd.

Feller og fangstredskaper

Det er en lang tradisjon i Norge for å drive fangst etter ulike viltarter. I likhet med jegere generelt, har også de som utøver fangst fokus på god dyrevelferd. Feller og andre fangstredskaper som benyttes i dag har i stor grad vært brukt over lang tid, og erfaring viser at disse i all hovedsak fungerer på en måte som ivaretar dyrevelferd.

Utøvelsesforskriften har en rekke bestemmelser om hvordan feller skal settes opp for at fangsten skal skje på en god måte og at fangsten målrettes mot de artene en skal fange på, slik at man unngår at feil dyr går i fellene. Eksempelvis skal feller for beverfangst settes under vannspeilet, slik at andre dyr ikke kan bli fanget i en slik felle. For mår er det krav om å sikre inngangen til fellen med et smalt rør for å unngå at andre dyr får labber eller snuten inn i fellen. Slike tiltak er med på å sikre at det er liten sannsynlighet for at det blir feilfangst i lovlige satte feller.

Når det gjelder feller og fangstredskaper, har NJFF vært en pådriver for at det skal etableres en offentlig godkjenningsordning for feller. Dette for å sikre at de fellene som er på markedet fyller nødvendige krav og ivaretar dyrevelferdshensyn til viltet som fanges. NJFF har et godt samarbeid med Miljødirektoratet rundt dette arbeidet. NJFF vurderer det som viktig at viltloven med tilhørende forskrifter legger en slik godkjenningsordning til grunn ved en eventuell gjennomgang av bruk av

feller og fangstinnretninger. Dette er en ordning som i dag blant annet finnes i Sverige, der mange av fellene som brukes i Norge er testet og godkjent. Noen av fellene som er utviklet i Norge er det enda ikke gjennomført testing av, så dette gjenstår. Disse fellene er bygd etter konsept som ligner veldig på godkjente feller, og har blitt brukt med svært gode resultat over lang tid.

Fellefangst er en aktivitet som kan utøves i nærområdet for svært mange, med en lav terskel for deltakelse i form av pris og tilgjengelighet. Det er en aktivitet som egner seg godt både som en fellesaktivitet med opplæring og som en aktivitet man kan utøve på egenhånd. Fellefangst vinterstid kan gi fangst med god vinterpels som blant annet kan brukes til å lage klær som luer og votter. Dette er klær med svært gode egenskaper, spesielt når det kommer til varme.

En ny viltlov må gi gode rammer for å videreføre våre tradisjoner for fangst og bruk av feller..

Bruk av hund til jakt

NJFF vil vise til rapporten som NJFF har levert på oppdrag fra Miljødirektoratet om bruk av hund til jakt med forslag til endringer i lovverket. Vi viser også til et eget innspill fra NKK, jakthundklubber og -foreninger og NJFF om hund i viltloven. Vi vil her kun kort nevne noen av hovedpunktene i vårt innspill om hund i viltloven med tilhørende forskrifter.

Loven mangler en generell, overordnet bestemmelse som omhandler samfunnsnyten og viktigheten av jakthunden. Dette bør være utgangspunktet for et eget kapittel i viltloven om bruk av hund til jakt og ettersøk, herunder trening av jakthunder.

Hold og generelle regler om bruk av hund ligger i hundeloven, mens viltloven med tilhørende forskrifter omhandler bruk av hund til jakt og ettersøk. I tillegg kommer bestemmelsene i naturmangfoldloven og rovviltforskriften om lisens- og kvotejakt på store rovdyr og bruk av hund til ettersøk og skadefelling. Dyrevelferdsloven inneholder generelle bestemmelser som skal ivareta hensynet til dyrevelferd og dyrehelse, noe som også jakthundeiere må ivareta både ved hold og bruk av hund.

Vi har lange og gode tradisjoner for å bruke hund til en rekke jaktformer, og flere jaktformer er basert på at det benyttes hund. Vi har et vidt spekter av raser der man gjennom målrettet avl og trening har utviklet hunder som er spesielt godt egnet til ulike formål og oppgaver. Hunden bidrar til å effektivisere jakt og ettersøk, og er en viktig ressurs for jegere og jaktlag.

NJFF mener at viltloven må ha en generell bestemmelse som åpner for bruk av hund til jakt og ettersøk. Videre bør loven inneholde hjemmel til å fastsette forskrift om begrensninger i bruk av hund til jakt der faglige hensyn tilsier at dette bør vurderes. Dagens bestemmelse om maksimal boghøyde på hunden ved jakt på definerte arter er et eksempel på en slik mulig regulering.

I tillegg vil grunneier/rettighetshaver alltid kunne gjøre egne vurderinger om bruk av hund på sin eiendom innenfor rammene av lovens bestemmelser. Dette taler for at loven bør ha en vid adgang til bruk av hund.

For å kunne ha gode, velfungerende jakthunder, er det viktig at det er gode muligheter for dressur og trening av jakthunder.

Jakt på arter på rødlista

Rødlista gir oversikt over status for truede arter. Verdens Naturvernunion (IUCN) er tydelige på at rødlista ikke er et forvaltningsverktøy, men at den gir en oversikt over hvordan det står til med de ville artene i norsk natur.³ Globalt er jakt en betydelig trussel mot truede arter. Situasjonen er imidlertid ikke slik i Norge, noe Artsdatabanken var klare på da de presenterte den nye rødlista i november 2021.⁴

Under lanseringskonferansen for rødlista for arter i november 2021 hadde representanter for Artsdatabanken en presentasjon som blant annet tok for seg påvirkningsfaktorer for truede arter. Arealendringer er den enkeltstående faktoren som har klart størst betydning, mens høsting har liten betydning. Arealendringer påvirker rundt 9 av 10 truede arter. Av terrestriske arealendringer påvirker utbygging flest arter, dernest skogbruk, opphør av landbruksdrift, jordbruk og andre faktorer. Utbygging omfatter boligutbygging, infrastruktur og utbygging i tilknytning til hytte/fritidsboliger og turisme.

Klimaendringer påvirker også utviklingen for flere arter. Status for den nye rødlista var at klimaendringer påvirker 8 % av de truede artene.

Når myndighetene og andre skal følge opp for å bedre forholdene for de truede artene som ligger inne på rødlista, er det avgjørende at man griper fatt i det som virkelig er truslene, nemlig arealendringer og press på artenes leveområder. Rødlista må ikke bli en arena for vikarierende argumentasjon for å ramme aktiviteter som organisasjoner eller andre av prinsipielle årsaker ønsker å redusere omfanget av, eller i ytterste konsekvens avvike.

Forrige gang rødlista ble revidert, kom lirype og fjellrype inn som nær truet. De fem årene som disse artene var inne på rødlista ble jakta videreført. Med en kunnskapsbasert forvaltning og høsting gjennom jakt, samt fokus på å bedre kunnskapsgrunnlaget har disse artene hatt en positiv utvikling slik at de i november 2021 kunne tas ut av rødlista. Dette understreker at det ikke er grunnlag for en generell tilnærming om at arter på rødlista ikke kan jaktes på. Det handler om å definere faktorene som medvirker til bestandenes negative utvikling, ta tak i disse og iverksette tiltak for å endre denne utviklingen. Dersom det oppstår tilfeller der jakt blir definert som en faktor som forårsaker en negativ bestandsutvikling og derved at arten blir listeført, må det selvsagt tas grep også når det gjelder mulighetene for å jakte på disse artene.

Ved siste revisjon av rødlista kom både villrein og villaks inn på listen i kategorien nær truet. For villreins del, utgjorde den initierte bestandsnedgangen i Nordfjella og på Hardangervidda som følge av forekomst av skrantesyke en vesentlig faktor for at arten kom inn på rødlista. Villreinen må fortsatt forvaltes gjennom jakt i alle villreinområdene med unntak av Nordfjella sone 1.

Listeføring av arter skjer etter nærmere fastsatte kriterier.

³[IUCN Red List of Threatened Species](#), nedlastet 13.12.2022

⁴ [Rødlista - hva, hvem, hvorfor? \(artsdatabanken.no\)](#), nedlastet 08.12.2022

«At en art får status som rødlistet er ikke alene grunnlag for forvaltningsprioritet eller vern. Behovet for tiltak inkluderer også en vurdering av faktorer som lovverk, kostnader, sannsynlighet for suksess, biologiske faktorer etc.»⁵

Rent prinsipielt bør ikke negative holdninger til jakt som sådan være et argument for om arter på rødlista kan jaktes på eller ikke, det er i hvilken grad jakt kan ha betydning for bestandsutviklingen og om jakt er en årsak til at arten blir listeført. NJFF vil understreke at det er viktig at man ikke tar oppmerksomheten bort fra de faktorene som påvirker arter negativt, men at fokus og innsats rettes nettopp mot disse og ikke mot vikarierende argumentasjon som er drevet av helt andre motiver.

Jakt i verneområder

Underveis i prosessen med modernisering av viltloven har temaet jakt i verneområder blitt trukket frem. Viltloven regulerer ikke hvorvidt det kan drives et høstingsbasert friluftsliv i verneområder. NJFF velger imidlertid å knytte noen kommentarer til dette, i tilfelle departementet vurderer å ta dette temaet inn i lovrevisjonen.

Jakt er en viktig del av vårt høstingsbaserte friluftsliv. Vi har lange tradisjoner for å høste av våre viltarter gjennom jakt og fangst. Jakt er høsting av et overskudd, og representerer ikke noen trussel mot artene eller naturmangfoldet. Dette ligger som grunnleggende forutsetninger i både naturmangfoldloven og viltloven.

Regjeringen og Stortinget må ta nødvendige grep for å løse både klimautfordringer og stanse tap av natur. Intakt natur og god forvaltning av artsmangfoldet er en vesentlig del av klimaløsningen, og de to påvirker hverandre gjensidig. Videre må kommunene følge opp som den primære forvalter og planlegger av arealer. Gjennom den lokale arealplanleggingen legges grunnlaget for forvaltningen av realressursene i kommunene, og dermed også viltets og annets mangfold sine leveområder.

NJFF skal selvsagt bidra til at jakt fortsatt skal skje gjennom å høste av det naturen tåler. Vi har tradisjon for å utøve en bærekraftig høsting, også i de fleste av våre verneområder, noe vi understreker at må videreføres. Bærekraftig høsting er ingen trussel mot naturgrunnlaget. NJFF tok dette opp med daværende statsråd i Klima- og miljødepartementet Sveinung Rotevatn sammen med flere grunneierorganisasjoner. I svaret fra departementet heter det blant annet «*Det er viktig at Norge ivaretar de gode tradisjonene med et bærekraftig høstingsbasert friluftsliv, også i verneområder og for arter som Norge har et spesielt ansvar for. Det er ingen planer om å endre muligheter for jakt, fiske og bærekraftig bruk av naturressursene i verneområder og bevaringsområder.*»

NJFF aksepterer at det kan vurderes å innføre restriksjoner på jakt i noen verneområder i de tilfeller der formålet med vernet eksplisitt tilsier at det er behov for dette. Det vil eksempelvis kunne være aktuelt å vurdere i våtmarksområder med hensyn til området funksjon som raste-/oppvekstområde for fugler. Fremfor et totalforbud, bør utgangspunktet være at slike restriksjoner begrenses i tid og rom i henhold til hva som vurderes som nødvendig i henhold til situasjonen for det enkelte området. Det er verneformålet og de faglige vurderingene i hvert enkelt tilfelle som må avgjøre behov for å vurdere restriksjoner i forhold til jakt, ikke vernet i seg selv. Eventuelle restriksjoner på jakt i

⁵ [Rødlista - hva, hvem, hvorfor? \(artsdatabanken.no\)](https://artsdatabanken.no), nedlastet 08.12.2022

verneområder fremgår av verneforskriftene for det enkelte verneområdet, så dette må nedfelles gjennom vedtak av verneforskriften.

Et argument som benyttes for å si nei til jakt i verneområder, er behovet for, eller ønsket om referanseområder. For det første vil dette bryte med våre lange tradisjoner for en god balanse mellom bruk og vern. Denne balansen er en klar styrke og en av årsakene til den brede oppslutning omkring vern som et viktig virkemiddel for å ta vare på natur. Dette bør være et viktig prinsipp også for fremtidig forvaltning av våre verneområder. Videre er det slik at jakt innebærer høsting av et overskudd, og ingen trussel verken mot de artene det gjelder eller naturgrunnlaget og verneverdiene i et verneområde. Det er også mange områder hvor det ikke høstes eller kun høstes i svært lite omfang, hovedsakelig fordi de ligger vanskelig tilgjengelig eller langt fra vei eller annen infrastruktur, selv om dette ikke bør være et selvstendig argument for eller imot høsting. Det er også slik, som omtalt ovenfor, at det knapt finnes områder i dag som ikke er utsatt for en form for ytre påvirkning. Klimaendringer påvirker all natur, og de største effektene finner man i fjellet/fjellnære områder og arktiske strøk. Upåvirkede referanseområder er derfor nærmest umulig å oppdrive.

Hovedtyngden av verneområdene ligger på statsgrunn. De store nasjonalparkene ligger i hovedsak på statsgrunn i høyfjellet og er viktige områder for friluftsliv, jakt og fiske. Noen er også opprettet med friluftsliv som et delformål. Statsgrunn er viktige områder for å sikre gode tilbud om jakt (og fiske) til folk flest. Her kan allmennheten finne tilbud til priser som ikke bidrar til å ekskludere brukergrupper. Slik sett har nasjonalparkene og flere andre verneområder stor betydning for allmennhetens adgang til jakt og fiske.

Tradisjonelt har Norge lagt vekt på en god og bærekraftig avveining mellom bruk og vern i våre verneområder der friluftsliv, jakt og fiske vurderes til ikke å true naturgrunnlaget. Gjennom slik bruk av verneområdene legges et grunnlag for interesse for å ta vare på naturen. En bred oppslutning om vernet er viktig for en varig og god forvaltning av naturen og verneområdene. NJFF har ikke tro på en linje med en osteklokkeforvaltning der mennesket skal stå på utsiden og betrakte. En slik tilnærming vil på sikt undergrave forståelsen for vernet, for å ta vare på naturgrunnlaget og for å stanse tap av natur.

Et osteklokkevern uten mulighet for jakt og annet friluftsliv vil også skape økt motstand mot vern som virkemiddel for å sikre naturområder. Økt motstand mot vern vil gjøre det vanskeligere å nå målet om stans i tap av natur. Verken naturen eller det høstingsbaserte friluftslivet vil tjene på en slik utvikling. Vi vil også vise til våre kommentarer rundt dette med jakt på rødlistede arter, og understreke viktigheten av at man faktisk tar tak i det som er utfordringene for våre ville arter og deres leveområder

Jakt fra rullestol

For personer som er avhengige av rullestol er det flere barrierer i lovverket som hindrer dem fra å kunne delta i praktisk jakt.

Mange rullestoler er motordrevne, og flere modeller er også terrenggående og defineres som motorkjøretøy som da ikke er tillatt å benytte i utmark. Dersom rullestolen er motordrevet og konstruert for en hastighet over 10 km/t, regnes den som et kjøretøy etter vegtrafikklovens § 2. Bruk av slik rullestol i jaktsammenheng reguleres både i motorferdselloven mht. å ferdes i det som defineres som utmark, samt i viltloven mht. å løsne skudd fra motorkjøretøy. En rullestol er definert

som en innretning med 3 eller flere hjul og/eller belter som er konstruert for forflytning av personer med nedsatt gangevne. Rullestolens egenvekt må ikke overstige 250 kilo inkludert vekten av eventuelle batterier, ikke ha en lengde over 180 cm eller en bredde over 80 cm.

Tidligere har NJFF og Norsk Friluftsliv hatt en avklaringsrunde med Miljødirektoratet når det gjelder motorferdselsregelverket og muligheter for å kunne bevege seg ut i terrenget til jaktposten. Det er ikke et mål å åpne for at rullestoljegeren skal kunne bevege seg fritt utenfor veiene, men at det blir en åpning for en klart avgrenset mulighet til å kunne benytte en terrenggående motordrevet rullestol for å bevege seg noen meter fra vei og ut til eksempelvis en jaktpost.

I dag er det et forbud i viltloven § 21 første ledd bokstav d mot å løsne skudd fra motorkjøretøy. Dette forbudet rammer også rullestolbrukere som benytter rullestoler av typen nevnt ovenfor. I praksis betyr det at personer som sitter i slik rullestol, må løftes ut av stolen før vedkommende kan løsne skudd. For mange blir dette en utfordring å få til rent praktisk. Samtidig er vedkommende da helt avskåret fra å kunne bevege på seg etter at skudd er løsnet. Det kan da bli svært krevende å konstatere om det påskutte dyret har falt, og om det er behov for ettersøk eller annen oppfølging. Dersom man fremdeles kan sitte i rullestolen når skudd avfyres, vil også den bevegelseshemmede ha mulighet til å foreta nødvendige undersøkelser i etterkant av skudd i umiddelbar nærhet av posten og skuddplassen, for deretter å avgjøre om andre bør tilkalles. Dette vil være positivt både for jegeren og for den umiddelbare oppfølgingen av skuddet sett fra et humant jaktperspektiv.

Vi ønsker ikke en generell oppmyking av forbudet mot å løsne skudd fra motorkjøretøy under jakt, men vi ser et behov for å endre viltloven slik at det åpnes for at personer som er helt avhengige av rullestol skal kunne delta på jakt. For å markere skillet mellom jakt og forflytning med den motoriserte rullestolen, kan det gjerne stilles et vilkår om at skudd ikke kan løsnes før rullestolen har vært avslått i minimum fem minutter.

En slik adgang for bruk av motordrevet rullestol kan eksempelvis løses ved en dispensasjonsadgang i viltloven fra forbudet mot bruken av motorisert motorkjøretøy, der dispensasjonsmyndigheten ligger hos Miljødirektoratet. I dag har kommunene anledning til å i unntakstilfeller gi tillatelse etter forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag § 6. Sammen med muligheten for kommunene til å dispensere fra forbudet mot motorisert ferdsel i utmark, vil en dispensasjonsmulighet fra forbudet mot å løsne skudd fra motorkjøretøy gi rullestolbrukere en langt bedre anledning til å delta i jakt enn hva de har i dag. En slik utvidet mulighet vil bidra til at nye grupper kan ta del i jakt som friluftaktivitet.

Dager med jaktforbud

I et tidligere innspill til departementet har NJFF tatt opp behovet for å foreta en gjennomgang av viltloven § 10 om dager med jaktforbud. NJFF ønsker en løsning der man beholder en helligdagsfredning juleaften, første og andre juledag, mens det åpnes for jakt de øvrige dagene i romjula samt i påsken.

For folk flest innebærer romjulsdagene muligheter for aktiviteter sammen med familie og venner, og et økende antall tar ut ferie-/fridager mellom jul og nyttår. På lik linje med andre friluftslivsaktiviteter ligger det godt til rette for å bruke jakt som en fellesaktivitet som kan samle flere generasjoner og gi både naturopplevelser, sosialt samvær og spennende jaktopplevelser.

På mange måter er romjulsdagene etter 2. juledag og de aktuelle dagene i påsken, dager hvor samfunnet i stor grad gjør det de normalt gjør i forbindelse med helger. Butikker og en rekke ulike tilbud om aktiviteter og annet er åpne. Et skille mellom julaften, første juledag og andre juledag og resten av romjula, vil være mer i tråd med hvordan dagens samfunn forholder seg til julehøytiden. Det taler for at de som ønsker å drive med jakt og fangst på disse dagene, samt dagene i påsken, må kunne ha anledning til å velge disse aktivitetene på lik linje med andre friluftslivs- og fritidsaktiviteter.

Hvalstad, 28.12.2022

